

svobodo. Ravno svetovna vojna je pokazala, kako je bila žena doslej vedno socialno ponižana, ker ji niso dali dovolj izobrazbe in casa. Ustanavljali so vse mogoče organizacije in aprovizacije, a nikjer ni socialna žena, dasi bi bilo to absolutno potrebno. Kadar so zahtevali od države pocpor ali podobno, kar naj bi bilo v prid materam in ženstvu sploh, so morali beračiti po cele mesece, da so dosegli malenkost. Država je pa imela seveda dovolj denarja, da ga je kar v milijonih razsipavala za militarizem. Ženskega dela danes nikjer ne upoštevajo tako kot moškega, to pa zato, ker so ženske premalo zavedne. To se najbolj jasno vidi pri učiteljstvu, kjer se smatra žensko kot manj vredno in se jo tudi slabše plačuje. (Ta krivica je po novi uredbi plač odpravljena. Op. uredn.) Moški imajo svoja zastopstva povsod, ženske nikjer zaradi lastne brezbriznosti; n. pr. višji šolski svet. Omenja politični boj, ki ni boj med voditelji strank, temveč tekma za načela. In ravno tu stoji soc. dem. stranka na stališču, da se ženska napravi enakopravna moškemu. Ženska naj se politično izobrazbi, da potem sama odloči, kam hoče pripadati. Ni dovolj, da ženske samo zahtevajo zase volilno pravico, temveč če izvajajo to, sprejmejo tudi dolžnosti, da sodelujejo v vseh zakonodajnih in drugih zastopih. Naloga ženstva je v prvi vrsti materinsko zavarovanje, potem socialno zavarovanje itd. Dolžnost države je, da skrbi za otroke in matere. Le če se bo ženstvo zavedalo svoje naloge, se bo odločilo, h kateri stranki naj gre. Pravo mesto za ženo je edino v socialno demokratiški stranki. Inženir Štebič je razpravljal o razvoju ženskega vprašanja. Kazal je na delo žene v industriji, trgovini, v uradih. Ženo zlorabljajo kot delovno moč, zakaj ob enaki zmožnosti je slabše plačana nego moški. Ženska ima premalo samozavesti. Tega ni opažati samo pri nižjih slojih, ampak tudi pri višjih, izobraženejših. Učiteljice se ne brigajo dovolj za socialno politiko. Govornik je pozval ženstvo, naj se političsko organizuje.

— **Skrb za siročad** v vsej Jugoslaviji je prevzel ministrski podpredsednik dr. A. Korošec.

— **Josip Pogačnik** — poslanik na Dunaju. Dosedanji predsednik Narodne vlade SHS v Ljubljani, Josip Pogačnik, je imenovan za poslanika SHS na Dunaju.

— **Popolnitev članov mestnega šolskega sveta v Ljubljani.** Izvoljeni so: tovariš A. Likozar, prof. dr. Pipenbacher, dr. Triller in R. Pustoslemšek; namestniki: A. Hudovernik, E. Franchetti in S. Praprotnik.

— **V občinski svet ljubljanski** sta poklicana tov. Ivan Petrič, učitelj v Spodnji Šiški, in tov. Fran Skulj, učitelj v Ljubljani.

— **Razpust strokovne šole za obdelovanje lesa v Kočevju.** Vsi učitelji na strokovni šoli za obdelovanje lesa v Kočevju se odsloviijo na podlagi naredbe o tujerodnih uslužbencih. Ker ima ta šola samo 12 učencev, in sicer v 1. letniku 7, v 2. letniku 3 in v 3. letniku 2, se razpusti s 1. februarjem 1919.

— **Šolske in osebne vesti.** Višji šolski svet v Ljubljani je premestil službenim potom šolskega voditelja Josipa Hernausa iz Brezna za nadučitelja v Reko pri Laškem, Ivana Krajnika pa iz Kozjega kot šolskega voditelja v Brezno. — Višji šolski svet v Ljubljani je odstavil Avgusta Achitscha, nadučitelja pri Sv. Marjeti na Dravskem polju. — Višji šolski svet SHS v Ljubljani je odstavil od službe Viljemino Burianovo, stalno učiteljico pri Sv. Antonu (okraj Sevnica).

— **Res lepa demokracija!** Na prvi seji višjega šolskega sveta so bile na nekatera mesta suplentov kar nastavljene stalne učne osebe brez razpisa teh služb, suplenti pa so bili vrženi na cesto. Zakaj to? Saj so bile vendar to službe def. učiteljev, ki so bili mobilizirani in se niso na ta mesta več povrnili. (Eden je padel, drugi je postal nadučitelj.) Višje šol. oblasti bi morale vedeti, da so suplenti ravnotako učitelji kakor definitivni, da, v tem slučaju še celo boljši nego oni, ki so jih definitivno rešili iz tistih krajev, kjer so se pokazali za sedanje razmere nezmožne. Kar ex offo premeščenih def. učnih oseb niso nikjer preveč veselili, najmanj pa še takih, ki jih zdaj predstavljajo. Šolske oblasti posegajo s tem predaleč, saj ne trpi samo mladina, užaljeno je tudi drugo učiteljstvo, ki bi se moralo na takih šolah čutiti zapostavljeno. Temu so kriva edinole šolska vodstva, ki se niso pravočasno zavzela za suplente. In o teh vodstvih bomo morali govoriti o prvi priliki na učiteljskih skupščinah. (Kolikor smo se informirali, se tiče grajana ravnarje dveh slučajev, ko sta bili dve učiteljici službeno premeščeni iz vzrokov, ki jih tu ne moremo navajati. Zato pa sta dve suplenti — zavedni in narodni učiteljici — prišli ob službo. Kam ž njima? In čemu morata trpeti dve nedolžni kolegini zaradi

krivde drugih? Prav je, da slučaje obravnava učiteljstvo na svojih skupščinah, a svojim zastopnikom v šolskih korporacijah naj pošlje pravočasno informacije, da bodo mogli zagovarjati nedolžne in se zavzemati za njihove pravice! Okrajni šolski nadzorniki morajo sedaj imeti na skrbi, da prideta obe suplentki S. in K. takoj do kralja, ker ni njiju krivda, da sta sedaj brez služb. Op. uredn.)

— **Ce je le res!** Iz Celovca javljajo ljubljanskemu dopisnemu uradu: Glasom Dunajskega kor. urada poroča Narodnopolitiški odsek: Ameriška komisija je dne 28. pret. m. dospela na Koroško in je posetila kraje Spodnji Dravograd, Labod, Ruda, Grebinj, Vobre, Djekše in Trušnje. Povsod so jih z veseljem sprejeli. Prebivalstvo, ki so večinoma slovenski kmetje, so soglasno izrazili željo po nedeljni Koroški v okviru Nemško-avstrijske republike. Na slovenske nagovore so kmetje brez izjeme odgovarjali nemški. Izražali so tudi željo po nemških in utrakvističnih šolah.

— **Tovariš Vollmaier iz Pernic.** Poročajo nam: Učitelj V o l l m a i e r iz Pernic, ki ga je nemška patrolja iz Koroške aretirala, ker je žigosal denar v Soboti, dasiravno je ta okraj še tostran koroško-štajerske meje, se je vrnil iz Gradca. Vlačili so ga iz zapore v zapor s pretvezo, da je prekorajčil demarkacijsko črto in vohunil. Demarkacijsko črto pa je v resnici prekorajčila patrola in ga je protizakonito aretirala ter s tem kršila pogodbo za premirje.

— **Čiščenje med učiteljstvom mariborskega okraja.** Višji šolski svet je odstavil od službe nadučitelja Mogeja in učitelja Schatza v St. Lovrencu nad Mariborom, Jauniga, nadučitelja pri Zgor. Kungoti, in Achitscha, nadučitelja pri Sv. Marjeti na Dravskem polju. — Skrajni čas je, da se tako čiščenje nikjer ne izvede tako natančno in strogo, kakor ravno v tem okraju. V severnoobmejnih krajih je treba premnogo novega, delavnega in zavednega učiteljstva, ker le tako učiteljstvo bo delovalo vsestransko domoljubno. Zato pa proč ne le z nemurji, temveč tudi z narodnimi mlačneži, katerih ravno poslednje število v teh krajih ni malo. Ne na jeziku, temveč v dejanjih poznamo prave Slovence. — Kakor zvemo, bo v bližnjih dneh čiščenje med učiteljstvom tega okraja že dogotovljeno.

— **Red v Mariboru.** Iz Maribora nam poročajo: Mariborska nemškutarja je imela svojo glavno zaslobo v nemškem učiteljstvu. Tu je bilo ognjišče in gnezdišče vseh spletk in intrig, katerih očetje pa so sedeli v Gradcu. Sedaj je vlada z energično roko razdrila ta kotišča in razgnala nemško propagando. Vsi nemški profesorji in učitelji na ženskem učiteljskišču so odstavljani in njihova mesta so zasedli Slovenci. Ljudem, ki so delovali proti naši državi, so vzeli plače in podpore. Za vodjo ženskega učiteljskišča je imenovan profesor Alfonz Vales, za začasnega mestnega šolskega nadzornika pa ruški učitelj Matija Lichtenwallner.

— **Umrl je** v Novem mestu Rihard D o l e n c, vodja kmetijske šole na Grmu v pokoj, star 70 let. Blag mu spomin!

— **Jugoslovansko žensko gibanje.** Srbski in hrvaški listi poročajo, da snujejo Belgrajčanke veliko žensko organizacijo, ki naj se razširi po vsej kraljevini SHS.

— **Raznim šolskim in drugim knjižnicam!** Na državni gimnaziji SHS v Celju se nujno rabi večje število knjig: Fizika za nižje razrede srednjih šol (od Senekoviča), ker je prvi tisk popolnoma pošel, drugi je pa šele v delu. Prosimo vse različne knjižnice, naj bodisi z zgornjo, bodisi tudi s Schreinerjevo fiziko priskočijo na pomoč. Knjige je pošiljati na ravnateljstvo državne gimnazije v Celju.

— **Poročil se je** tov. Jakob P r i m o ž i č, nadučitelj v Mekinjah pri Kamniku, z gđ. Elčo Pirčevno. Čestitamo!

— **Iz Rateč na Gorenjskem** nam pišejo: Italijani so polagoma zasedli ves zapadni del tukajšnje občine. Deželno cesto so zaprli z mitnico, drugo zemljišče z žično oviro, na prometne točke so postavili lope z močnimi stražami. Tako ovirajo obvevanje med samimi soobčani in tudi s sosedno Belo pečjo. Vzeli so nam železniško postajo in pošto, zato smo jo morali prestaviti v Kranjsko goro in izprošiti postajališče pri čuvajnici ob potu v Planino. Za zapadni del je treba legitimacije, ki jo dobiš le za en dan ali dva. Do sedaj so pustili otroke iz tega dela občine neovirano poseščati domačo ljudsko šolo. Pred nekaj dnevi so jim pa prepovedali v vas. Sprva so zahtevali od njih legitimacije, ki so jim jo izdali na prošnjo starišev le za štiri dni, kakor da bi ne bilo potka vsak teden za tednom. Zdaj jih pa sploh ne puste več v šolo in jim kažejo v Belo peč. V Beli peči sta po poleg običajnega nemškega pouka še dve dnevni uri italijanski in to še v prenapoljenih sobah občinske hiše. Ni čuda, da se otroci branijo z vso silo in jokom hoditi v Belo peč, starši pa zaman mole-

dujejo na italijanskih poveljstvih. Zasedli bi bili gotovo tudi že vas, da nimamo strazeh vrlih bratov Srbov. Zaradi teh ni pri Italijanih pravega poguma.

— **Madžarsčina in nemščina v Osjeku prepovedani.** Poveljnik posadke v Osjeku je ukazal, da ne sme nihče nositi vojaške obleke, kdor ne služi, pa tudi ne rezervni častniki. Nadalje je prepovedano vojakom in civilistom na ulici govoriti madžarsko ali nemško. Kdor bi prekršil to naredbo, ga bo prišla vojaška policija.

Srednješolske vesti.

— **Osemdesetletnico** svojega rojstva je praznoval dne 10. t. m. vpokojeni profesor M. V o d u s e k, v Ljubljani, ki je mnogo delal na narodno, šolskem in znanstvenem polju. Čestitamo!

— **Z obrtne sole v Ljubljani.** Ravnatelj obrtne sole vladni svetnik Ivan Subic je vložil na poverjeništvu za uk in bogočastje, nacrt, naj se obrtna sola podredi oddeku za uk in bogočastje, kakor je to v Srbiji in na Hrvaškem in kakor je bilo to tudi v Avstriji do leta 1908., ko so izročili obrtno šolstvo ministrstvu za javna dela. Ze Avstrija je nameravala neposredno pred vojno podrediti obrtno šolstvo zopet ministrstvu za uk in bogočastje. Nacrt ravnatelja Ivana Subica je deželna vlada odobrila.

— **Preureditev mestnega dekliskega liceja v Ljubljani.** Na seji občinskega sveta ljubljanskega dne 11. t. m. je poročal občinski svetnik Jak. Dimnik o preureditvi mestnega dekliskega liceja ter je v imenu šolskega odseka stavil te predloge: 1. Mestnemu magistratu se naroča, da stori na poverjeništvu za uk in bogočastje potrebne korake, da se mestni dekliski licej podržavi. 2. Mestni dekliski licej se razširi na osem razredov in preosnuje v deklisko realno gimnazijo. 3. Ravnateljstvu se naroča, da sestavi sedanjim tukajšnjim razmeram odgovarjajoč učni nacrt za osemrazredno deklisko realno gimnazijo. — Predlogi so bili sprejeti.

— **Nemški deželni šolski svet** je odstavil v Celovcu prof. na celovski gimnaziji dr. Franceta Kotnika in prof. na učiteljskišču Kovačiča; na realni gimnaziji v Beljaku pa veroučnega profesorja Hribarja in prof. Herzeleta. — Drugod Slovence odstavljajo, pri nas pa Nemce nastavljajo.

— **Češka realna gimnazija na Dunaju.** Dunajsko češko šolsko društvo »Komensky« je sklenilo, da otvori na Dunaju češko realno gimnazijo.

— **Šolska konferenca v Dalmaciji.** Iz Splita poroča Dalmatinski dopisni urad: Po iniciativi srednješolskih profesorjev se je sklicala te dni informativna anketa v svrhu ureditve šolstva. Pokrajinska vlada je imenovala svojega delegata dr. Orisogona.

Književnost in umetnost.

— **»Mlada Jugoslavija«.** List za slovensko koroško mladino. Uredništvo in upravnništvo: Okrajni šolski svet SHS v Velikovicu. — Urednika listu sta: P. Koschier, šol. nadzornik v Velikovicu, in P. Močnik, nadučitelj v Pliberku. — Ker ni slovenskih učnih knjig, ki jih pa tudi zaradi slabih prometnih razmer ni dobiti, a se sedaj se ne ve, katere bodo oficijelno uvedene, se je odločil okr. šol. svet v Velikovicu, da izdaja za prehodno dobo, oziroma do novega šol. leta na vsakih 14 dni imenovani list. »Mlada Jugoslavija« je prirojena koroškimi razmeram in bo gotovo dobro nadomeščala slovensko učno knjigo. Vsebinski je raznovrstna — podaja vsaki učni stopnji nekaj in bo — kar je glavno — zbujala zanimanje do čitanja in ljubezen do slovenske besede. Ta raznolikost naj listu ostane. Želimo temu modernemu pedagoškemu in učnemu sredstvu najboljših uspehov v narodni vzgoji!

— **Skrb za dojenčke.** Pravkar je izšla v založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani časa jako primerna brošura dr. Bogdana D e r č a: »Dojenček, njega negovanje in prehrana«. Knjižica je pisana praktično

kot navodilo za vzgojo in prehrano dojenčka. Pisatelj razpravlja v njej o razviku otroka, o ravnanju z novorojenčkom, hranitvi doječe matere, o dojkah, o umetni hranitvi, o hranjenju s kravjim mlekom, o mešanem hranjenju ter o boleznih dojenčkov. Knjižico je spisal ljubljanski zdravnik strokovnjak za otroške bolezni, ki z vso vneto zastoparja mnenje, da mora vsaka mati sama dojeti svojega otroka. — Svetovna vojna nam je pobrala na tisoče mladeničev in mož, pomanjkanje pa pomorilo mnogo mladine in starejših ljudi. Prebivalstvo Jugoslavije se je na ta način jako zmanjšalo. Zato moramo skrbeti sedaj tembolj za svoj naraščaj, gledati na to, da kolikor mogoče znižamo umrljivost dojenčkov in skrbimo za njihovo zdravje in uspevanje. Iz teh vzrokov knjižico pravtoplo priporočamo vsem materam, zlasti pa mladim, ki so tozadnega pouka jako željne in potrebne. — Knjižica velja K 3, s poštnino K 3.30. Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Za rezervni sklad Zaveze.

— **Prostovoljni organizacijski davek.** (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

IX. izkaz.

— **Po 20 K:** Črnagoj Fran — Ljubljana; Luznar Franc — Primskovo pri Kranju; Franja in Ana Mandeljeva — D. M. v Polju; Zitko M. — Sodražica. — **Po 10 K:** Žen Ivan — Soteska p. Straža; Štefančič Fran, Fink Konrad — Vel. Lašče; Ažman Josip — Breznica p. Zirovnica; Jordan Fran — Ihan; Demšar Ivan — Smarjeta na Dol. — Današnji izkaz 160 K. Prej izkazanih 1575 kron. Skupaj 1735 K. Ivan Petrič, Ljubljana-Sp. Šiška.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

— **»Jasna Poljana«:** Prejeli smo rokopis in ga porabimo čimprej.

— **Slovenjegraški okraj:** Dopisa iz slovenjegraškega okraja, priobčenega v 4. št. letošnjega leta, nam ni poslal dopisnik iz nikakih osebnih namenov ali teženj, tudi nas ni hotel mistificirati. To mu radi verujemo. Zadevo ima sedaj v obravnavi pristojno učiteljsko društvo. Tako je prav!

— **Izdajatelj in odgovorni urednik:**

Fran Marolt.

— **Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.**

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

— **Rada bi dobila knjigo: Pirc-Komotar. Zgodovina srednjega veka.** — V knjigo-tržnicah je ni več. — Ako mi jo kdo proda ali posodi, naj me blagovolj obvestiti na naslov: Lucija Mencingerjeva, učiteljica, Begunje pri Lescah (Gorenjsko).

Naš denarni zavod.

— **Geslo:** Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

— **Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani**

— **reglistrovana zadruga z omejenim jamstvom.**

— **Promet do 31. januarja 1919 K 20.304.69.**

— **Uradne ure:** Vsak četrtek in vsako soboto od 1/2. do 1/2. ure popoldne.

Št. 71/II 1919.

Razpis učnih mest

v šol. okraju Slovenska Bistrica.

1. Črešnjevce, 5 razr. ljud. šola z vzporednico, II. kraj. razr., eno učno mesto, stalno, oziroma začasno.
2. Laporje, 5 razr. ljud. šola, III. kraj. razr., tri učna mesta, stalno, oziroma začasno.
3. Makole, 6 razr. ljud. šola, III. kraj. razr., štiri učna mesta, stalno, ozir. začasno.
4. Poljčane, 6 razr. ljud. šola, II. kraj. razr., eno učno mesto, stalno.
5. Slovenska Bistrica, 4 razr. deška ljud. šola, II. kraj. razr., eno učno mesto, stalno, oziroma začasno.

— **Pravilno opremljene prošnje** je vložiti predpisanim službenim potom do 15. sušca 1919 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

— **Okrajni šolski svet Slovenska Bistrica,** Maribor, 2. februarja 1919.

Vsaakega državljana kraljevine SHS dolžnost je, da se zanima za javna vprašanja: Demokratsko glasilo za kulturo, politiko, gospodarstvo in socialna vprašanja je polmesečnik

RAZMAH

Ta revija začne izhajati v februarju in bo prinašala prispevke najboljših sil mlade jugoslovanske demokratske generacije.

Zaradi draginje papirja in visokih tiskarskih stroškov bomo tiskali le toliko izvodov »RAZMAHA«, kolikor bo priglašeni naročnikov. Zato prosimo, da se naročniki brez odloga oglašijo. Kot polmesečnik bo stal »RAZMAH« do konca tekočega leta 25 K.

Naročila sprejema

Tiskovna zadruga v Ljubljani,

Sodna ulica št. 6.